

Замимаи 2
ба фармоиши раиси Комиссияи
олии аттестатсионии назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 27 декабри соли 2024, № 493

ДАСТУРАМАЛ
оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия,
автореферати диссертатсия ва дигар маводди илмӣ

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1. Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (минбаъд-Дастурамал) тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия барои дарёфти дараҷаҳои илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзади илм, доктори илм ва доктори ҳабилитат, талабот ва қоидаҳои таҳияи дигар маводди илмиро танзим менамояд.

2. Барасмиятдарории диссертатсияҳо, ки дорои сирри давлатӣ ё хидматӣ мебошанд, тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор муқаррар карда мешаванд.

3. Дар Дастурамали мазкур мафҳумҳои зерин истифода мешаванд:

-диссертатсия – таҳқиқоти илмии таҳассусии мустақилона иҷрошудае мебошад, ки аз саҳми шахсии муаллиф дар соҳаи илм шаҳодат дода, ҳалли масъалаи илмӣ ё омӯзиши масъалаи илмии интихобгардида ва натиҷаҳои таҳқиқоти илмии муаллифро фаро мегирад;

автореферат – фишурдаи таҳқиқоти илмии таҳассусие, ки аз ҷониби муаллиф дар доираи маводди диссертатсия тартиб дода шуда, мазмуни асосӣ, нуқтаҳои асосии Ҳимояшаванда, хулосаҳои умумии таҳқиқот ва пешниҳоди тавсияҳо оид ба истифодаи натиҷаҳои онро дар бар мегирад.

4. Диссертатсия барои Ҳимоя дар шакли дастнависи маҳсус омода ва пешниҳод карда мешавад. Мазмуни он бояд ба номи мавзӯи интихобшуда мутобиқат намояд. Натиҷаҳои нави илмии аз ҷониби муаллиф ба даст овардашуда бояд дар асоси методологияи илмии дар соҳаи номбурдаи илм қабулгардида иҷбот шуда бошанд ва ба таври воқеъбинона дар муқоиса бо натиҷаҳои қаблан маълумбуда арзёбӣ шаванд.

5. Диссертатсия ва автореферати он ба забони тоҷикӣ ва русӣ, ба истиснои ҳолатҳои, ки онҳо аз ҷониби шахрвандони хориҷӣ ё шахсони бешахрванд, ки муваққатан ба Ҷумҳурии Тоҷикистон омадаанд ё муваққатан иқомат доранд (минбаъд-шахрвандони хориҷӣ), ба забони англисӣ (дар ин ҳолат матни диссертатсия бо забони англисӣ, автореферат

бошад, бо забони англисӣ ва забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп мегарданд) омода ва ҳимоя карда мешаванд.

2. СОХТОРИ ДИССЕРТАТСИЯ

6. Диссертатсия бояд дорои сохтори зерин бошад:
- Сарсаҳифа;
 - баҳши «Мундариҷа»;
 - баҳши «Номгӯи ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ» (ҳангоми зарурат);
 - баҳши «Муқаддима»;
 - баҳши «Тавсифи умумии таҳқиқот»;
 - баҳши «Қисми асосии таҳқиқот (бобҳои диссертатсия)»;
 - баҳши «Хулоса ва тавсияҳо»
 - баҳши «Рӯйхати адабиёт (маъхазҳо)»
 - баҳши «Замимаҳо» (дар мавриди зарурат).

3. БАРАСМИЯТДARОРИИ ДИССЕРТАТСИЯҲО

7. Сарсаҳифа, саҳифаи якуми диссертатсия буда, тибқи замимаи 1 Дастурамали мазкур ба расмият дароварда мешавад ва дар он аз ҷониби доктараби дараҷаи илмӣ имзо гузошта мешавад.

8. Сарлавҳаҳои баҳши «Мундариҷа» бояд сарлавҳаҳои матнро айнан такрор намоянд. Ихтисор ё дигар гуна ифодакунии сарлавҳаҳо, ки аз мундариҷа фарқ дошта бошанд, иҷозат дода намешавад. Охири калимаи сарлавҳа бо рақами ба он мувофиқи саҳифаи фароғи матн дар сутуни тарафи рост мундариҷа бо бисёрнуқта пайваст мегардад.

9. Ҳангоми дар диссертатсия истифода шудани истилоҳоти махсус, ихтисораҳо, аббревиатураҳо, аломатҳои шартӣ (минбаъд– ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ) онҳо дар баҳши «Номгӯи ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ», ки пеш аз баҳши «Муқаддима» қарор мегирад, гирд оварда мешаванд.

10. Дар баҳши «Номгӯи ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ» ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ ба шакли сутун бо тартиби алифбо, ё бо тартиби истифодаи нахустини онҳо дар матн ҷойгир мешаванд. Аз тарафи рост онҳо шарҳи муфассали ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ дода мешавад. Дар ҳолати дар диссертатсия аз панҷ маротиба камтар такрор ёфтани ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ, шарҳи онҳо дар матн танҳо ҳангоми нахустин бор истифода шудан, оварда мешавад.

11. Диссертатсия вобаста ба самтҳои илм ба расмият дароварда мешавад (замимаи 1 ва 2 Дастурамали мазкур).

12. Дар баҳши Муқаддима - мубрамаи ва зарурати пешбурди таҳқиқот

аз рӯйи мавзуи диссертатсия барои ҳалли масъалаи илмӣ, омӯзиши масъалаи илмӣ интихобгардида, рушди равандҳои мушаххас дар самти дахлдори илм асоснок карда шуда, мавқеи диссертатсия дар байни дигар таҳқиқоти ин соҳа инъикос мегардад.

Бахши «Муқаддима» унсурҳои зеринро дар бар мегирад:

12.1. Мубрамии мавзуи (предмет) таҳқиқот - маънои муҳим, саривақтӣ ва зарур будани масъалаи таҳқиқшавандаро дошта, яке аз меъёрҳои асосии баҳодиҳии диссертатсия мебошад, ки арзиши илмӣ ва амалии онро дар бар мегирад. Дар доираи он мавҷудияти масъалаҳои ҳалношуда, зарурати рушди назария, тақмили методологияи мавҷуда асоснок шуда, ҳолигиҳои назариявӣ, баҳсҳо ва ҳамгирии илмӣ мавҷуда муайян карда мешаванд ва зарурати таҳқиқоти наву аҳамияти масъала исботи худро меёбад. Ҳамзамон роҳҳои ҳалли масъала (баҳсҳои илмӣ) нишон дода мешавад.

12.2. Дарачаи таҳқиқи мавзуи илмӣ - нишондиҳандаи муҳимест, ки сатҳи омӯзиши масъалаи таҳқиқшавандаро то ин давра дар илм инъикос мекунад. Таҳлили дарачаи таҳқиқи мавзӯ имкон медиҳад, ки мавқеи таҳқиқоти нав дар илм муайян карда шуда, сатҳи он дар рушди соҳаи илм нишон дода шавад. Дар рафти он қорҳои бунёдии илмӣ, таҳқиқоти муосир, диссертатсияҳои ҷимояшуда ва мақолаҳои вобаста ба самти илмӣ таҳлил гардида, паҳлуҳои омӯхташудаи масъалаҳои баҳснок, ҷанбаҳои омӯختанашуда ва масъалаҳои ҳалталаб муайян карда мешаванд.

12.3. Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ - нишондиҳандаи муҳими мутобиқати қори илмӣ ба стратегияҳои давлатӣ, самтҳои афзалиятноки рушди илм, ҳамчунин нишондиҳандаи муҳими сифат ва аҳамияти қори илмӣ буда, барои баҳодиҳии мусбӣ он замина фароҳам меорад. Мисол шуда метавонанд барномаҳои давлатии рушди илм, стратегияҳои миллӣ, самтҳои афзалиятноки илмӣ, лоиҳаҳои давлатии илмӣ, барномаҳои соҳавӣ таҳқиқотӣ, лоиҳаҳои махсуси илмӣ, мавзӯҳои муҳими соҳавӣ, стратегияи барномаҳои рушди соҳа, нақшаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, мавзӯҳои илмӣ кафедраҳо (шӯбаҳо), лоиҳаҳои муассисавӣ ва барномаҳои таҳқиқотии дохилӣ, минтақавӣ ва хориҷӣ.

13. Тавсифи умумии таҳқиқот - ин тавсифи мухтасар ва мурағабии тамоми ҷанбаҳои асосии таҳқиқот буда, бояд тасаввуроти пурра дар бораи таҳқиқот, натиҷаҳо ва аҳамияти онро фароҳам оварад. Он дар муқаддимаи диссертатсия оварда шуда, унсурҳои асосии пай дар пайи таркибии зеринро дар бар мегирад:

13.1. Мақсади таҳқиқот - ин натиҷаи ниҳонии дар назар дошташудаи ҷаҳолияти таҳқиқотӣ мебошад, ки барои ҳалли проблемаи илмӣ равона карда шудааст. Ҳангоми муайян кардани мақсади таҳқиқот бояд мушқилоти асосии ҳалталаб муайян карда шуда, роҳҳои ҳалли он пешбинӣ

ва натиҷаҳои интизорӣ тасвир карда шавад. Ҳамзамон аҳамияти илмӣ ва амалии он бояд асоснок гардад.

13.2. **Вазифаҳои таҳқиқот** - ин маҷмӯи амалҳои мушаххас мебошад, ки барои ноил шудан ба мақсади асосии таҳқиқот равона карда шудааст. Вазифаҳои бояд пайдарпай ва мантиқан асоснок буда, ҳар як вазифа ба ҳалли як қисми мушкилоти таҳқиқот равона карда шавад ва маҷмӯи вазифаҳои ҷиҳати расидан ба мақсади асосӣ мусоидат кунанд, ҳамчунин вазифаҳои бояд мушаххас ва санҷидашаванда бошанд.

13.3. **Объекти таҳқиқот** - ин соҳа ё раванди воқеияти иҷтимоӣ мебошад, ки дар он мушкилоти таҳқиқотӣ мавҷуд аст ва омӯзиши он барои ҳалли масъалаҳои илмӣ равона карда шудааст. Зимнан зарур аст, ки объекти таҳқиқот ба соҳаи илмӣ интихобшуда мувофиқат кунад, мушкилоти ҳалталаб мавҷуд бошад ва имконияти гузаронидани таҳқиқоту аҳамияти илмӣ доштани он нишон дода шавад.

13.4. **Мавзӯи (предмет) таҳқиқот** - ин ҷанбаи мушаххаси объекти таҳқиқот мебошад, ки дар доираи он масъалаи илмӣ омӯхта мешавад. Ин қисми махсуси объект аст, ки диққати асосии муҳаққиқ ба он равона карда шудааст. Мавзӯи таҳқиқот бояд мушаххас буда, навгонии илмӣ ва аҳамияти амалӣ дошта бошад, ҳамзамон ба ихтисос мутобиқат кунад (кӯтоҳ ва фарогири масъалаҳои матраҳшаванда бошад).

13.5. **Фарзияи таҳқиқот*** - ин таҳмини илман асоснокшудае мебошад, ки барои ҳалли масъалаи таҳқиқотӣ пешниҳод гардида, бояд дар раванди таҳқиқот санҷида ва исбот карда шавад. Фарзияи таҳқиқот бояд аз давраҳои таҳлили масъала, омӯзиши назарияҳои мавҷуда, ҷамъбасти таҷрибаи амалӣ ва пешниҳоди таҳмини илмӣ иборат бошад.

13.6. **Марҳила, макон ва давраи таҳқиқот** (доираи таърихӣ таҳқиқот) ** - ин муайянқунӣ чаҳорҷӯбаи замонӣ, маконӣ ва марҳилаҳои асосӣ гузаронидани таҳқиқот мебошад. Марҳилаҳои таҳқиқот бояд аз марҳилаи омодагӣ, яъне интиҳоби мавзӯ, таҳияи нақшаи кор, омӯзиши адабиёт, муайянқунӣ методология; марҳилаи асосӣ, яъне ҷамъоварии маълумот, гузаронидани таҷриба, коркарди натиҷаҳо, таҳлили маълумот ва марҳилаи ҷамъбасти, яъне хулосабарорӣ, тасвиби натиҷаҳо, таҳияи тавсияҳо ва нашри мақолаҳои иборат бошад. Макони таҳқиқот бояд муассисаҳои мушаххас, минтақаҳои географӣ, ташкилотҳои алоҳида ва гурӯҳҳои иҷтимоиро дар бар гирад. Давраи таҳқиқот ин ҳудуди замонӣ таҳқиқот буда, аз оғози таҳқиқот, анҷоми таҳқиқот, марҳилаҳои асосӣ ва давраҳои муҳим иборат аст.

13.7. **Асосҳои назариявии таҳқиқот** - ин маҷмӯи консепсияҳо, назарияҳо ва қонуниятҳои илмие мебошанд, ки заминаи методологияи

* Барои самти илмҳои педагогӣ, сиёсатшиносӣ, психологӣ ва иқтисодиёт

** Барои самти илмҳои ҳуқуқшиносӣ, таърих, фалсафа, сотсиологӣ ва санъат

таҳқиқотро ташкил медиҳанд ва пойдевори мустаҳками илмиро барои таҳқиқоти диссертатсионӣ фароҳам меоваранд. Дар ин қисмат бояд асоснокии илмӣ мавзӯ ва робитаи онро бо назарияҳои мавҷуда нишон дода, омӯзиши амиқи адабиёти илмӣ, таҳлили интиқодии назарияҳо ва муайян кардани мушкилоти ҳалнашуда сурат гирад.

13.8. Асосҳои методологии таҳқиқот*** - маҷмӯи усулҳо, равишҳо ва воситаҳои илмие мебошанд, ки барои ҳалли вазифаҳои таҳқиқотӣ истифода мешаванд. Онҳо стратегияи умумии таҳқиқотро муайян намуда, роҳи мушаххаси расидан ба ҳадафҳои таҳқиқотро нишон медиҳанд.

13.9. Сарчашмаи маълумот**** - маҷмӯи ҳуҷҷатҳо, мавод ва манбаъҳои мебошанд, ки барои таҳқиқоти диссертатсионӣ истифода мешаванд ва асоси маълумоти корро ташкил медиҳанд. Дар рафти он сарчашмаҳои илмӣ, сарчашмаҳои расмӣ, сарчашмаҳои омӯрӣ ва маводди эмпирикӣ истифода мешаванд. Зимнан, сарчашмаҳо бояд эътимоднок ва муосир буда, ба мавзӯи мутобиқат намуда, зимни истифодаи он ҳуқуқи муаллифӣ риоя гардад. Сарчашмаҳои маълумот бояд барои таҳқиқот маҳзани мустаҳками иттилоотӣ фароҳам оваранд.

13.10. Заминаҳои эмпирикӣ ***** - маҷмӯи далелҳо, маълумот ва натиҷаҳои таҷрибавие мебошанд, ки дар раванди таҳқиқот бевосита ба даст оварда шудаанд ва асоси таҷрибавии диссертатсияро ташкил медиҳанд. Заминаҳои эмпирикӣ бояд барои ҳуҷҷаҳои илмӣ далелҳои бозътимод фароҳам оваранд.

13.11. Пойгоҳҳои таҳқиқот***** - маҷмӯи шароит, имконият ва воситаҳои мебошад, ки барои гузаронидани таҳқиқоти диссертатсионӣ заруранд. Он асоси моддӣ-техникӣ ва ташкилии таҳқиқотро ташкил медиҳад. Пойгоҳи таҳқиқот бояд шароити мусоид барои гузаронидани таҳқиқоти сифатнок фароҳам орад. Унсурҳои асосии пойгоҳи таҳқиқот ин пойгоҳи моддӣ-техникӣ, пойгоҳи ташкилӣ ва пойгоҳи иттилоотӣ мебошанд.

13.12. Навгонии илмӣ - маҷмӯи натиҷаҳо, ҳуҷҷаҳо ва дастовардҳои нави илмие мебошад, ки дар раванди таҳқиқот ба даст омадаанд ва қаблан дар адабиёти илмӣ инъикос наёфтаанд. Навгонии илмӣ бояд саҳми воқеии таҳқиқотчиро дар илм нишон диҳад. Навгонии илмӣ - назариявӣ, методологӣ ва амалӣ мешаванд.

13.13. Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда - ин ҳуҷҷаҳои асосии илмӣ мебошанд, ки қаблан навад ва қаблан пешниҳод нашудаанд ва аз ҷониби муаллиф барои ҳимояи диссертатсия пешниҳод мегарданд.

*** Барои самти илмҳои ҳуқуқшиносӣ, фалсафа ва сотсиологӣ

**** Барои самти илмҳои педагогӣ ва иқтисодиёт

***** Барои самти илмҳои ҳуқуқшиносӣ, педагогӣ, фалсафа ва санъат

***** Барои самти илмҳои иқтисодӣ, педагогӣ, фалсафа ва санъат

Нуктаҳои ба Ҳимоя пешниҳодшаванда қисми муҳими диссертатсия мебошад ва ҳангоми Ҳимояи диссертатсия муҳокима карда мешаванд. Ҳар як нуктаи ба Ҳимоя пешниҳодшаванда бояд мухтасару возеҳ ифода ва бо далелҳои илмӣ асоснок карда шавад, натиҷаҳои мушаххаси таҳқиқотро инъикос намояд ва саҳми шахсии муаллифро нишон диҳад. Онҳо натиҷаҳои асосии илмии дар раванди таҳқиқоти диссертатсионӣ ба даст овардаи доктараҳои дараҷаи илмӣ буда, арзиши илмии онро нишон дода, дар қисми илмӣ муфассал баён ва исбот шудаанд. Нуктаҳо бояд ба таври қатъӣ дар шакли андешаҳои тасдиқшаванда таҳия шуда бошанд. Диссертатсияи барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос ва номзади илм бояд 3 нукта (барои илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ 4 нукта) ва диссертатсияи барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илм ва доктори ҳабилитат 6 нукта (барои илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ 8 нукта) дошта бошанд.

13.14. Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот нишон медиҳад, ки қисми илмӣ чӣ гуна барои рушди илм ва ҳалли масъалаҳои амалӣ саҳм мегузорад. Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот ду ҷанбаи асосии қисми илмӣ мебошад. Аҳамияти назариявӣ - ин саҳми таҳқиқот дар рушди илм аст, ки дар натиҷаи он дониши илмӣ ғани мегардад, мафҳумҳо ва назарияҳои нав ташаккул меёбанд, қонуниятҳои илмӣ муайян карда мешаванд ва усулҳои нави таҳқиқот пешниҳод мегарданд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот бошад ин натиҷаҳои амалии қисми илмӣ мебошад, ки тавсияҳои амалӣ барои ҳалли масъалаҳои мушаххас, беҳтар кардани фаъолияти амалӣ дар соҳа, коркарди дастурҳои методӣ тавсияҳо ва дар раванди таълим ва амалии истеҳсолот истифода шудани онро асоснок мекунад.

13.15. Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои диссертатсия нишон медиҳад, ки то чӣ андоза натиҷаҳои ба дастомада бозътимод ва асоснок мебошанд*****. Эътимоднокии натиҷаҳо бо омилҳои зерин, аз ҷумла асосҳои методологӣ (истифодаи назарияҳои илмии тасдиқшуда, татбиқи усулҳои муосири таҳқиқот, риояи принсипҳои илмӣ), заминаи таҷрибавӣ (ҳаҷми қисми маводди таҳқиқотӣ, гузаронидани озмоишҳои зарурӣ, коркарди омории натиҷаҳо), тасдиқи натиҷаҳо (нашри мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмӣ, маъруза дар конференсияҳо, татбиқи амалии дастовардҳо, тақризи мусбати мутахассисон) ва санҷиши амалӣ (истифода дар фаъолияти амалӣ, тасдиқи самаранокӣ дар амал, ҳуҷҷатҳои тасдиқкунанда) таъмин мегарданд.

13.16. Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ - ин мувофиқати мавзӯ ва мундариҷаи таҳқиқот ба талаботи шиносномаи ихтисоси илмӣ мебошад. Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи

***** Вобаста аз соҳаи таҳқиқот

ихтисос яке аз шартҳои асосии қабули кор ба ҳимоя мебошад, ки он самтҳои асосии илмӣ, масъалаҳои таҳқиқшаванда ва ҳудуди илмии ихтисосро муайян мекунад. Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисосҳои илмии ҳамгиро бошад масъалаи муҳимми методологӣ дар раванди омодакунӣ ва ҳимояи диссертатсия мебошад. Дар ин маврид, дар таҳияи диссертатсия талаботи ҳар ду шиносномаи ихтисосҳои илмии интихобшуда ба назар гирифта шуда, дар нуктаи бархӯрди ду соҳаи илм қарор гирад, методҳои таҳқиқотии ҳар ду соҳа истифода шавад, натиҷаҳо барои ҳар ду соҳа арзиши илмӣ дошта ва дар ҳар ду самт дастовардҳои нав дошта бошад.

13.17. Саҳми шахсии докталаби дарачаи илмӣ дар таҳияи диссертатсия маҷмӯи нишондиҳандаҳост, ки мустақилияти муаллифро дар иҷрои таҳқиқоти илмӣ тасдиқ мекунад. Ин мафҳум чунин ҷанбаҳои муҳим, ба монанди мустақилияти методологӣ (интихоби мустақилонаи мавзӯ ва самти таҳқиқот, таҳияи мустақилонаи методология, усулҳои таҳқиқот ва коркарди мустақилонаи концепсия ва фарзияҳои илмӣ) ва навгониҳои илмӣ (пешниҳоди ғояҳо ва концепсияҳои нав, коркарди усулҳои нави таҳқиқот ва ҳалли масъалаҳои илмии то ҳол ҳалнашуда)-ро дар бар мегирад.

Барои тасдиқи саҳми шахсӣ, докталаб бояд дар муқаддимаи диссертатсия саҳми худро ба таври возеҳ нишон диҳад, ҳамаи натиҷаҳои асосии ба дастовардашро бо далелҳо исбот намояд, нақши худро дар корҳои муштарак аниқ муайян кунад ва ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи иштироки шахсиашро пешниҳод намояд. Аҳамияти саҳми шахсӣ бошад барои баҳодиҳии сатҳи касбии докталаб, муайян кардани дарачаи мустақилияти таҳқиқот, тасдиқи ҳаққонияти натиҷаҳои ба дастомада ва баҳодиҳии аҳамияти илмию амалии кор зарур аст. Саҳми шахсӣ бояд дар тамоми марҳилаҳои таҳқиқот, аз интихоби мавзӯ то ҳимояи диссертатсия равшан намоён бошад ва аз ҷониби шурои диссертатсионӣ ва мутахассисони соҳа эътироф гардад. Агар диссертатсия барои дарёфти дарачаи илмии доктори илм ё доктори ҳабилитат идомаи мантиқии диссертатсияи номзадӣ ё доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисос бошад, он гоҳ то 30 % онро истифода бурдан мумкин аст.

13.18. Тасвиб ва амалисозӣ - марҳилаи муҳими раванди таҳқиқоти илмӣ буда, нишондиҳандаи муҳимми арзиши илмӣ ва амалии диссертатсия мебошад. Тасвиб ва амалисозии натиҷаҳо нишондиҳандаи муҳими арзиши илмӣ ва амалии таҳқиқот буда, барои ҳимояи бомуваффақияти диссертатсия заминаи бозтағйимод фароҳам меорад.

Тасвиб - ин раванди муҳокима ва санҷиши натиҷаҳои илмӣ мебошад, ки тавассути муаррифии натиҷаҳо дар конференсияҳои илмӣ, семинарҳои илмӣ, ҷаласаҳои кафедра, симпозиумҳои илмӣ ва нашри натиҷаҳо дар маҷаллаҳои илмиву маҷмуаҳои конференсияҳо ва монографияҳо роҳандозӣ мегардад. Амалисозӣ бошад - ин татбиқи натиҷаҳои илмӣ дар амал, яъне

истифода дар раванди таълим, истехсолот, фаъолияти амалӣ ва соҳаҳои нуногун аст.

Аҳамияти тасвиб ва амалисозӣ барои илм ин пеш аз ҳама тасдиқи эътимоднокии натиҷаҳо, мубодилаи таҷриба бо ҳамкасбон, муайян кардани самтҳои нави таҳқиқот ва тақмили методологияи илмӣ мебошад*****.

13.19. Интишороти аз рӯи мавзӯи диссертатсия - ин маҷмӯи корҳои илмӣ нашршуда оид ба мавзӯи таҳқиқот мебошад. Интишороти илмӣ яке аз нишондиҳандаҳои муҳими фаъолияти илмӣ довталаб буда, барои шиносӣ ва баҳодиҳии олимони соҳавии дохил ва хориҷи кишвар, сатҳи касбӣ ва дастовардҳои илмӣ ӯ замина фароҳам меорад. Ҳамзамон, усули муаррифии натиҷаҳои илмӣ муҳаққиқон дар доираи этикаи касбӣ мебошад.

13.20. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия - ин тарзи ташкили дохилии диссертатсия мебошад, ки муносибати мантиқии қисмҳои таркибии онро таъмин менамояд ва аз муқаддима, бобҳо, зербобҳо, ҳулоса, тавсияҳо, рӯйхати адабиёт ва замимаҳо иборат аст. Муаллиф ҳангоми зарурат метавонад зербобро ба чанд бахш тақсим намояд. Зимнан, диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм ва доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос бояд на кам аз 3 боб ва диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илм ва доктори ҳабилитат на кам аз 5 боб бошад. Ҳаҷми диссертатсия - ин миқдори умумии матн диссертатсия мебошад, ки бо миқдори саҳифаҳо чен карда мешавад ва вобаста ба дараҷаи илмӣ (номзади илм, доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, доктори илм ва доктори ҳабилитат) ва самти илм муқаррар карда мешавад. Риояи талабот доир ба сохтор ва ҳаҷми диссертатсия барои қабули он ба ҳимоя ва арзёбии мусбати он аҳамияти калон дорад.

14. Қисмҳои асосии диссертатсия аз бобҳо, зербобҳо, бахшҳо ва зербахшҳо, ки бо рақамҳои арабӣ рақамгузорӣ мегарданд, иборат мебошанд. Тақсим намудани диссертатсия ба бобҳо, зербобҳо, бахшҳо ва зербахшҳо, инчунин, пайдарпайии онҳо бояд чанбаи мантиқӣ дошта бошад. Тақсими маводди асосии диссертатсия ба бобҳо, бахшҳо ва дигар унсурҳои сохторӣ аз ҷониби довталаби дараҷаи илмӣ муайян карда мешавад.

15. Тартиби ҷобачогузори мавод дар диссертатсия бояд ба мақсади таҳқиқот, ки аз ҷониби муаллиф муайян гардидааст, мувофиқат намояд. Ҳар як боби диссертатсия дар саҳифаи нав ҷоп карда мешавад. Сарлавҳаҳо дар мобайни саҳифа бе нуқтагузорӣ ҷойгир шуда, аз матн бо як фосила аз поён ҷудо карда мешавад. Ҳангоми тақсим намудани матн ба бахшҳо ва зербахшҳо зарур аст, ки ҳар як бахш иттилооти пурраро дар бар гирад.

***** Гузориши нуқтаҳои асосии диссертатсия дар конференсияҳо, маҷлисҳо, семинарҳо, ҳангоми хондани лексияҳо дар муассисаҳои таълимӣ ва ғ.

16. Шарҳи таҳлилии адабиёт (маъхазҳо) аз рӯи мавзуи таҳқиқот, таҳлили натиҷаҳои таҳқиқотро, ки дар сарчашмаҳои ахбори илмии ватанӣ ва хориҷӣ пешниҳод шудаанд дар бар гирифта, бо шарҳи густардаи асоснокии интиҳоби самти таҳқиқот ва тавсифи концепсияи умумии таҳқиқот ба охир мерасад. Довталаби дараҷаи илмӣ дар шарҳи таҳлилии маъхазҳо марҳилаҳои асосии рушди тасаввуроти илмӣ оид ба масъалаи баррасишаванда бо шумули таҳлилии муқоисавии муносибатҳои методологӣ (методӣ) ва сатҳи рушди таҳқиқотро дар соҳаи дахлдори илм дар ҷумҳурӣ ва хориҷ аз он қайд месозад. Иваз намудани арзёбии таҳлилии муҳтавои таҳқиқоти илмӣ дар соҳаи мушаххас бо номбар намудани муҳаққиқоне, ки онҳоро иҷро намудаанд, иҷозат дода намешавад. Дар асоси таҳлилии таҳқиқоти қаблан аз ҷониби дигар муҳаққиқон (ватанӣ ва хориҷӣ) иҷрошуда, довталаби дараҷаи илмӣ масъалаҳои ҳанӯз ҳалнашударо ошкор намуда, мавзӯ ва вазифаҳои таҳқиқоти худро дар доираи мавзуи интиҳобшудаи диссертатсия муайян месозад ва мавқеи онҳоро дар коркарди масъалаи мазкур нишон медиҳад.

17. Дар диссертатсияе, ки ҷанбаи амалӣ дорад, бояд маълумот оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои илмии аз ҷониби муаллиф бадастовардашуда ва дар диссертатсияе, ки ҷанбаи назариявӣ дорад – тавсияҳо оид ба истифодаи хулосаҳои илмӣ оварда шаванд. Роҳҳои ҳалли масъалаҳои матраҳшавандаи аз ҷониби муаллифи диссертатсия пешниҳодгардида бояд асоснок карда шуда, дар муқоиса бо дигар роҳҳои маълуми ҳалли он арзёбӣ шаванд.

18. Ҳангоми таълифи диссертатсия довталаби дараҷаи илмӣ ба сарчашмаҳои, ки аз онҳо мавод ё натиҷаҳои алоҳидаи онҳоро иқтибос мекунад (аз ҷумла ба диссертатсия ва мақолаҳои худ) бояд истинод намояд. Истифодаи матни муаллифони дигар бидуни истинод ба онҳо, инчунин, иқтибоси он бидуни ноҳунак иҷозат дода намешавад.

19. Баррасии натиҷаҳои таҳқиқот (илмҳои табиӣ, математикӣ, техникӣ, тиббӣ, фарматсевтӣ, биологӣ, байторӣ, аграрӣ) бошад марҳилаи муҳимми раванди таҳқиқотӣ аст, ки дар он натиҷаҳои бадастомада таҳлил, шарҳ ва арзёбӣ мешаванд. Ин марҳила барои татбиқи мақсадҳои таҳқиқот ва фаҳмидани аҳамияти маълумоти ҷамъоваришуда зарур аст. Унсурҳои асосии баррасии натиҷаҳои таҳқиқот иборат аст аз таҳлилии маълумот (коркарди маълумоти ҷамъоваришуда бо истифодаи усулҳои оморӣ ё сифатӣ, вобаста ба навъи таҳқиқот), тафсири натиҷаҳо (шарҳдиҳии маънои натиҷаҳои бадастомада дар доираи мавзуи таҳқиқот ва саволҳои таҳқиқотӣ), муқоиса бо фарзияҳо (муайян кардани он ки оё натиҷаҳои фарзияҳои пешакӣ таҳияшударо тасдиқ ё рад мекунанд), муқоиса бо таҳқиқоти пешина (муқоисаи натиҷаҳои бадастомада бо натиҷаҳои таҳқиқоти дигар дар ҳамин мавзӯ) ва муайян кардани маҳдудиятҳо (мушаххас кардани маҳдудиятҳои таҳқиқот, ки метавонанд ба натиҷаҳо

таъсир расонанд). Баррасии дуруст ва пурраи натиҷаҳои таҳқиқот барои таъмини эътимоднокии таҳқиқот ва арзиши илмии он ҳатмӣ мебошад.

20. Дар бахши «Хулосаҳо»-и самти илмҳои табиӣю математикӣ, техникӣ, тиббӣ, фарматсевтӣ, биологӣ, байторӣ, аграрӣ натиҷаҳои таҳқиқоти иҷрошуда ва дар бахши «Хулоса»-и самти илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ натиҷаҳои умумии таҳқиқоти иҷрошуда оварда мешаванд. Дар ҳар як банди хулоса, истинод ба мақолаҳои довталаби дараҷаи илмӣ оварда мешавад.

21. Дар бахши «Тавсияҳо» истифодаи амалии натиҷаҳо пешниҳод мегарданд. Дар ин бахш масъалаҳо оид ба имконияти истифодаи амалии натиҷаҳои бадастовардашуда шарҳ дода шуда, дурнамои рушди минбаъдаи самти мазкур илмӣ оварда мешавад.

22. Бахши «Рӯйхати адабиёт (маъхазҳо)» бояд ду зербахшро дар бар гирад: «Рӯйхати адабиёти истифодашуда», ки шомили номгӯи сарчашмаҳои иттилоотии дар диссертатсия истинод овардашуда мебошад ва «Рӯйхати интишороти илмии довталаби дараҷаи илмӣ», ки дар он маълумоти библиографӣ оид ба интишороти илмии довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ оварда мешаванд. Рӯйхати адабиёт (маъхазҳо) дар диссертатсияҳои пешниҳодгардида барои дараҷаҳои илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисос, номзади илм бояд на кам аз 120 номгӯ ва барои дараҷаҳои илмии доктори илм ва доктори ҳабилитат на кам аз 300 номгӯро дар бар гирад. Ҳамзамон, довталаб ба муҳтавои адабиёти овардашуда бояд ошноӣ дошта бошад.

23. Бахши «Замима» аз маводди ёридиҳанда иборат аст. Бахши мазкур дар ҳолати зарурати шарҳи мукаммали муҳтаво ва натиҷаҳои таҳқиқот, арзёбии аҳамияти илмӣ ва амалии онҳо тартиб дода мешавад. Теъдоди замимаҳоро муаллифи диссертатсия муайян мекунад. Дар бахши «Замима» инҳо ворид карда мешаванд:

-исботи фосилавии математикӣ, формулаҳо, ҳисобкунӣ, баҳодиҳии иштибоҳоти ченкунӣ ва арзёбии дурустии натиҷаҳои бадастовардашуда;

-матнҳои ибтидоии (рамзҳои) барномаҳои компютерӣ ва шарҳи мухтасари онҳо;

- чадвалҳо ва тасвирҳои ёрирасони дар раванди таҳқиқот бадастовардаи диссертант;

-ҳуҷҷатҳо ё нусхаи онҳо, ки истифодаи илмӣ ва (ё) амалии натиҷаҳои таҳқиқот ё тавсияҳо оид ба истифодаи онҳоро тасдиқ менамоянд.

24. Диссертатсия бояд ба таври ҷопӣ дар як тарафи қоғази сафед (андозаи А4 (210x297) бо андозаи ҳуруфи 14 иҷро карда шавад. Пешниҳод намудани чадвалҳо ва тасвирҳо бо андозаи ҳуруфи 12 дар варакҳои андозаи А3 (297x420 мм) иҷозат дода мешавад. Диссертатсия бояд муқоваи саҳт дошта бошад.

25. Микдори хатогиҳои грамматикӣю техникӣ имконпазир бояд дар

1 (як) саҳифаи диссертатсия ва автореферат 2 (ду) адад бошад. Ислоҳи ғалатҳо ва иштибоҳҳои графикае, ки дар матни диссертатсия ошкор карда шудаанд, бо роҳи пок кардан ё молидани ранги сафед иҷозат дода мешавад. Дар мавриди ззарурат ба диссертатсия ва автореферат ғалатнома замима карда мешавад. Ғалатнома - ин рӯйхати хатогиҳои имлоӣ, ғалатҳо ва камбудии техникӣ мебошад, ки дар матни диссертатсия ё автореферат ошкор шудаанд. Ин ҳуҷҷати муҳим аст, ки диққати муаллифро ба қори худ нишон медиҳад ва имкон медиҳад, ки камбудии мушоҳидашударо бе тағйир додани матни диссертатсия ба таври расмӣ ислоҳ намояд. Ғалатнома бояд пас аз ҳимояи диссертатсия тартиб дода шуда, ҳамаи хатогиҳои ҷойдоштаро дар бар гирад. Ҳама гуна хатогиҳо, новобаста аз миқдор, дар шакли ғалатнома ислоҳ карда мешаванд.

Ғалатнома бояд инҳоро дар бар гирад:

- сарлавҳа бо нишон додани мавзӯи диссертатсия;
- ҷадвали хатогиҳо бо ҷунин сӯтунҳо: саҳифа, сатр, ғалатҳо, ислоҳ;
- имзои муаллифи диссертатсия;
- имзои роҳбари илмӣ.

Қоидаҳои асосии тартиб додани ғалатнома:

- ғалатҳо бояд аз рӯйи тартиби саҳифаҳо ҷойгир карда шаванд;
- ҳар як ғалат бояд дақиқ нишон дода шавад;
- ислоҳи пешниҳодшуда бояд фаҳмо ва мушаххас бошад;
- ғалатҳои имлоӣ, услубӣ ва техникӣ бояд ҷудо карда шаванд.

26. Ҳангоми ҳуруфчинии матн бо истифодаи компютер ҳуруфи Times New Roman (Times New Roman Cyr, Times New Roman Tj ё барои илмҳои табиӣ, техникӣ ва математикӣ бо барномаи Latex) бо шакли оддӣ, андозаи ҳуруфи 14 бо истифодаи фосилаи байнисатрӣ 1,5 андоза, бо андозаи ҳуҷҷатҳои doc, rtf ё odt бо баробарномаи матн аз рӯйи андозаи варак истифода бурда мешавад.

27. Барои диссертатсия андозаҳои зерини хошияҳо муқаррар карда шуда, набояд кам ё зиёд бошанд: болоӣ ва поёнӣ – 20 мм, аз чап – 25 (30) мм ва аз рост – 10 (15) мм. Ҳуруфи ҷопӣ бояд рост, равшан, возеҳ, бо ранги сиёҳ дар тамоми ҳаҷми матни диссертатсия яксон бошад. Истифодаи имкониятҳои компютерӣ барои ҷалби тавачҷуҳ ба истилоҳот, қазияҳо, хусусиятҳои муҳим бо истифодаи шаклҳои гуногуни ҳуруф, аз ҷумла моил, сиёҳранг, моили сиёҳранг, ҷудо намудан бо хошиягирӣ, фосилагузори миёни ҳарфҳо ва дар зери сатри матн кашидани хати сиёҳ иҷозат дода мешавад.

28. Ҳадди ақали ҳаҷми диссертатсияи доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯйи ихтисос ва номзади илм (бидуни рӯйхати адабиёт ва замимаҳо) на кам аз 120 саҳифа ва барои илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ на кам аз 150 саҳифа (саҳифа бояд 1800 аломати ҷопӣ, 29-30 сатр ва дар ҳар сатр 62-64 аломати ҷопиро дарбар гирад) бошад. Диссертатсия барои дарёфти дараҷаи

илмии доктори илм ва доктори ҳабилитат бояд на кам аз 250 ва барои илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ на кам аз 300 саҳифаро дар бар гирад. Диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илм ва доктори ҳабилитат дар самти илмҳои табиӣ-математикӣ ва техникӣ бояд на кам аз 200 саҳифа (бидуни рӯйхати адабиёт ва замимаҳо) бошад.

29. Ҳамаи саҳифаҳои диссертатсия бо шумули тасвирҳо ва замимаҳо, ба тартиб, бе истисно ва такрор рақамгузорӣ карда мешаванд. Саҳифаи аввал сарсаҳифа ба ҳисоб меравад, ки дар он рақами саҳифа гузошта намешавад. Саҳифаҳо бо рақамҳои арабӣ рақамгузорӣ мешаванд.

30. Бобҳо, зербобҳо, бахшҳо ва зербахшҳо дорои сарлавҳа мебошанд. Бобҳо, зербобҳо, бахшҳо ва зербахшҳо, расмҳо, ҷадвалҳо, формулаҳо, муодилаҳо бо рақамҳои арабӣ, бидуни аломати «№» рақамгузорӣ карда мешаванд. Рақами боб баъд аз калимаи «Боб» гузошта мешавад.

31. Бахшҳои «Мундариҷа», «Номгӯи ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ», «Муқаддима», «Тавсифи умумии таҳқиқот», «Хулоса», «Тавсияҳо», «Рӯйхати адабиёт (маъхазҳо)» ва «Замимаҳо» рақамгузорӣ карда намешаванд.

32. Зербобҳо дар доираи ҳар як боб рақамгузорӣ карда мешаванд. Рақами зербоб аз рақами боб ва рақами тартибии зербоб, ки бо нуқта ҷудо карда шудаанд, иборат мебошад (мисол 1.1; 1.2). Зербахшҳо дар доираи ҳар як бахш рақамгузорӣ карда мешаванд. Рақами зербахш аз рақами тартибии боб, зербоб, бахш ва зербахш, ки бо нуқта ҷудо карда шудаанд, иборат мебошад. Бандҳо бо рақамҳои арабӣ дар доираи ҳар як зербахш рақамгузорӣ карда мешаванд. Ҳамаи рақамҳо ва сарлавҳаҳо бо ҳуруфи сиёҳранг ҷудо карда мешаванд. Сарлавҳаи бобҳо аз сатри нав, баъд аз рақами боб, сарлавҳаи зербоб, сарлавҳаи бахшҳо, зербахшҳо баъд аз рақами онҳо бо як фосила оварда мешаванд.

33. Тасвирҳо (мусаввараҳо, суратҳо, расмҳо, нақшаҳо, тархҳо, диаграммаҳо, нигораҳо ва харитаҳо) ва ҷадвалҳо дар диссертатсия бевосита дар саҳифа бо матн баъд аз сарлавҳае, ки онҳо аввалин маротиба зикр мешаванд, ё алоҳида дар саҳифаи минбаъда ҷойгир карда мешаванд. Тасвирҳо ва ҷадвалҳо чунон ҷойгир карда мешаванд, ки дидани онҳо бидуни ба тарафи дигар гардонидани саҳифаи диссертатсия ё бо гардонидан аз рӯйи акрабаки соат муносиб бошад. Тасвирҳо ва ҷадвалҳое, ки дар саҳифаи алоҳидаи диссертатсия ҷойгир шудаанд, ба рақамгузориҳои умумии саҳифаҳо ворид карда мешаванд.

34. Истифодаи замимаҳои дорои андозаи ғайристандартӣ, ки дар шакли қатшуда ба андозаи А4 мутобиқат менамоянд, иҷозат дода мешавад. Тасвирҳо ва ҷадвалҳо мутаносибан бо калимаҳои «Расм» ва «Ҷадвал» аломатгузорӣ гардида, бо рақамҳои арабӣ пайдарпай дар доираи ҳар як боб рақамгузорӣ мешаванд. Дар ҳамаи тасвирҳо ва ҷадвалҳо бояд истинод дар матни диссертатсия вучуд дошта бошад. Калимаҳои «Расм» ва «Ҷадвал»

дар зернавиштаҳои расм, чадвал ва истинод ба онҳо кӯтоҳ карда намешаванд. Рақами тасвирҳо ё чадвалҳо аз рақами боб ва рақами тартибии тасвир ё чадвал, ки бо нуқта чудо шудаанд, иборат мебошад. Агар дар бобҳои диссертатсия танҳо яктогӣ тасвир ё чадвал оварда шуда бошад, пас онҳо пай дар ҳам дар доираи диссертатсия рақамгузорӣ карда мешаванд.

35. Тасвирҳо бо ёрии компютер, бо ранг, туш ё хамираи ранги сиёҳ дар қоғази сафеди ғайришаффоф иҷро карда мешаванд. Сифати тасвирҳо бояд имкони нусхабардорӣ возеҳи онҳоро таъмин намояд. Ба сифати тасвир истифодаи фотосуратҳо ва нусхаи чопшудаи тасвирҳо иҷозат дода мешавад.

36. Тасвирҳо бояд дорои ном ва маълумоти тавзеҳӣ (матни зери тасвир) бошанд, ки дар мобайни саҳифа ҷойгир мешаванд. Маълумоти тавзеҳӣ дар зери тасвир аз сатри нав бо калимаи «Расм», рақам ва номи тасвир, бо чудо кардани рақам аз ном бо аломати тире ҷойгир карда мешавад. Дар охири рақамгузории тасвир нуқта гузошта мешавад, аммо дар охири номи тасвир нуқта гузошта намешавад. Кӯчонидани қисми калима ба сатри дигар дар номи расм иҷозат дода намешавад. Калимаи «Расм», рақам ва номи мусаввара, инчунин маълумоти тавзеҳии расм, бо ҳуруфи сиёҳранги 1-2 андоза хурдтар аз ҳуруфи матн чоп карда мешавад.

37. Маводди рақамии диссертатсия бо шакли чадвал мураттаб карда мешаванд. Ҳар як чадвал бояд сарлавҳаи кӯтоҳ дошта бошад, ки он аз калимаи «Чадвал», рақами тартибӣ ва номи он, ки аз рақам бо нуқта ва аломати тире чудо карда шудааст, иборат бошад. Сарлавҳаро дар болои чадвал аз чап, бе фосилаи сарсатрӣ ҷойгир кардан лозим аст. Чадвал аз сарлавҳаҳо, сарлавҳаҳои сутунҳо, зерсарлавҳаҳои сутунҳо, сатрҳо (қаторҳои уфуқии чадвал), паҳлухатҳо (сутунҳо барои сарлавҳаҳо), ишорахатҳо (сутунчаҳо) иборат мебошад.

38. Ҳангоми батартибдарории чадвал тартиби зерин риоя карда мешавад:

- истифодаи ҳуруфи 1-2 андоза хурдтар аз ҳуруфи матни диссертатсия;

- дар чадвал дохил накардани сутуни «Рақами тартибӣ». Ҳангоми зарурати рақамгузории нишондиҳандаҳои дар чадвал воридкардашуда, рақамҳои тартибӣ дар паҳлу бевосита пеш аз номи онҳо гузошта мешавад;

- имконияти ба саҳифаи дигар кӯчонидани чадвали дорои шумораи зиёди сатрҳо. Ҳангоми кӯчонидани қисмати чадвал ба саҳифаи дигар дар болои қисмати яқум як маротиба сарлавҳаи нишон дода шуда, аз тарафи чап дар болои қисмати боқимондаи чадвал калимаи «Идома» навишта мешавад. Агар дар диссертатсия якчанд чадвал бошад, баъд аз калимаи «Идома» рақами чадвали дахлдор оварда мешавад;

- тақсим намудани чадвали сутуни зиёддошта ба қисматҳо ва ҷойгир

намудани як қисмати он дар зери қисмати дигар дар доираи як саҳифа бо такрор намудани паҳлухат дар ҳар як қисмати чадвал. Сарлавҳаи чадвал танҳо дар болои қисмати яқум ҷойгир карда мешавад ва дар қисматҳои боқимонда «Идомаи чадвал» ё «Хотимаи чадвал» бо нишон додани рақами он навишта мешавад;

-агар матни дар сатрҳои гуногуни сутунҳои чадвал такрорёбанда аз як калима иборат бошад, баъд аз навишти яқум минбаъд иваз намудани вай бо нохунак, вале агар аз ду ва ё зиёда калимаҳо иборат бошад, иваз намудани вай бо калимаҳои «Ҳамон», ҳангоми такрорёбии минбаъда иваз кардан бо нохунак иҷозат дода мешавад. Бо нохунак иваз намудани рақамҳо, тамғаҳо, аломатҳо, рамзҳои математикӣ, физикӣ ва химиявӣ иҷозат дода намешавад. Агар маълумоти рақамӣ ё дигар маълумот дар ин ё он сатри чадвал оварда нашавад, дар сатри мазкур нимтире гузошта мешавад.

39. Ҳангоми батартибдарории формулаҳо (муодилаҳо) ба сифати рамз аломатҳое, ки бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии техникӣ муқаррар карда шудаанд, истифода мешаванд. Формулаҳо (муодилаҳо) дар матни диссертатсия бо рақамҳои арабӣ рақамгузорӣ мешаванд. Ҳангоми дар диссертатсия мавҷуд будани зиёда аз як формула (муодила) онҳо дар доираи боб рақамгузорӣ карда мешаванд. Рақами формула (муодила) аз рақами боб ва рақами тартибии формула (муодила) дар боб, ки бо нукта аз ҳам ҷудо карда шудаанд, иборат мебошад. Рақами формулаҳоро (муодилаҳоро) дар қавсайни оддӣ дар тарафи ростӣ варақ дар сатҳи формула (муодила) менависанд.

40. Ҳангоми батартибдарории формулаҳо (муодилаҳо):

-онҳоро аз матн дар сатри алоҳида ҷудо намуда, бояд аз боло ва поёни формула (муодила) як сатри ҳолӣ гузошта шавад;

-агар ҷой додани формула (муодила) дар як сатр ғайриимкон бошад, он ба сатри дигар баъд аз аломати баробарӣ (=) ё баъд аз аломатҳои ҷамъ (+), тарҳ (-), зарб (x) ва тақсим (:), кӯчонида мешавад. Зимнан, аломати дахлдор дар аввали сатри нав такрор карда мешавад;

-истинодҳо ба формула (муодила) мувофиқи матни диссертатсия дар қавсайни мураббаъ (квадратӣ) дода мешавад;

-тавзеҳи маънии рамзҳо ва зарифҳои рақамии ба формула (муодила) шомилбуда, бевосита дар зери формула (муодила) бо пайдарҳамие, ки онҳо дар формула (муодила) дода шудаанд, бо нишондоди андоза (ҳангоми зарурат) оварда мешавад. Маънии ҳар як рамз ва зарифи рақамӣ дар сатри нав оварда мешавад. Агар рамзҳои мазкур минбаъд дар матн истифода шаванд, ба тавзеҳи онҳо зарурат нест. Сатри аввали тавзеҳ аз калимаи «дар ин ҷо» бидуни гузоштани дунукта оғоз мегардад.

41. Ҳангоми зарурат ба муҳтавои тасвир, чадвал ё матн бо шакли эзоҳот, ки дар зери тасвир, чадвал ё матн оварда мешаванд, тавзеҳ ё маълумоти раҳнамо дода мешавад. Ҳангоми мавҷуд будани танҳо як эзоҳ

баъд аз калимаи «Эзоҳ», ки бо фосилаи сархат навишта шудааст, аломати тире гузошта шуда, бо ҳарфҳои калон эзоҳ оварда мешавад. Ҳангоми мавҷуд будани якчанд эзоҳ ҳар яки он аз сатри нав бо фосилаи сархатӣ чоп карда шуда, бо рақамҳои арабӣ рақамгузорӣ карда мешавад. Калимаи «Эзоҳ» ва матни эзоҳ бо ҳуруфи 1-2 андоза хурдтар аз ҳуруфи матни асосӣ чоп карда мешаванд.

42. Батартибдарории шарҳҳои иловагӣ ба матн ё чадвалҳо дар шакли поварақҳо иҷозат дода мешавад. Аломати поварақ баъд аз калима, рақам, рамз ва ҷумлае, ки ба он шарҳ дода мешавад, гузошта мешавад. Дар ин ҳолат поварақ бояд бо аломати ситорача «*» ишора карда шавад. Поварақро дар охири саҳифа аз фосилаи сархатӣ, бо ҷудо намудан аз матн бо хати уфуқии кӯтоҳ аз чап ҷойгир менамоянд. Поварақи чадвалро дар охири он болои хате, ки аз хотимаи чадвал шаҳодат медиҳад, ҷойгир менамоянд.

43. Истинодҳо ба сарчашмаҳо дар қавсайни мураббаъ (ё байни ду хати моил) дар матни диссертатсия оварда мешаванд.

44. Ҳангоми истифодаи маълумот аз сарчашмаи дорои теъдоди зиёди саҳифаҳо, дар истинод ба ин сарчашма рақами саҳифаҳо, тасвирҳо, чадвалҳо, формулаҳо, муодилаҳо, ки ба онҳо дар диссертатсия истинод мегардад, нишон дода мешавад.

45. Феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда, бо тартиби омадани истинодҳо дар матни диссертатсия, ё ба тартиби алифбоии насаби муаллифи аввал ва (ё) сарлавҳаҳо, ё ба таври хронологӣ тартиб дода мешавад. Дар матни феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда маълумот оид ба сарчашмаҳо бо рақамҳои арабӣ рақамгузорӣ мешавад.

46. Рӯйхати маводди чопшудаи докталаби дараҷаи илмӣ аз рӯйи навъҳои интишорот (монографияҳо, мақолаҳои илмӣ, маводди конференсҳо, фишурдаи маърузаҳо, патентҳо ва ғайраҳо) бо тартиби хронологии онҳо, дар доираи гурӯҳҳо ҷой дода мешавад. Феҳристи маводди чопшудаи докталаби дараҷаи илмӣ бо рақамҳои арабӣ рақамгузорӣ мешаванд, ки баъд аз аломати тире бо ҳарфи «М» («муаллиф») пурра гардида, бо фосилаи сархатӣ чоп ва баъд аз рақам нуқта гузошта мешавад.

47. Маълумот оид ба сарчашмаҳои истифодашуда мутобиқи стандартҳои байнидавлатии зерин барасмият дароварда мешаванд:

- ГОСТ 7.80-2000 «Қайди библиографӣ. Сарлавҳа, Талабот ва қоидаҳои умумии тартибдиҳӣ»;

- ГОСТ 7.1-2003 «Қайди библиографӣ. Шарҳи библиографӣ. Талабот ва қоидаҳои умумии тартибдиҳӣ»;

- ГОСТ 7.82-2001 «Қайди библиографӣ. Шарҳи библиографии захираҳои электронӣ. Талабот ва қоидаҳои умумии тартибдиҳӣ»;

- ГОСТ 7.12-93 «Қайди библиографӣ. Ихтисори калимаҳо дар забони

русӣ. Талабот ва қоидаҳои умумии тартибдихӣ»;

- ГОСТ 7.11-2004 «Қайди библиографӣ. Ихтисори калима ва ибораҳо дар забонҳои хориҷии аврупоӣ».

48. Агар барои тавсиф ҳуруфи дигар (иероглифӣ, арабӣ ва ғ.) истифода шуда бошад, баъд аз маълумоти библиографӣ бо забони асл дар қавсайн тарҷумаи он бо забони тоҷикӣ (русӣ) оварда мешавад.

4. СОҲТОРИ АВТОРЕФЕРАТ ВА ТАРТИБИ БАРАСМИЯТДАОРИИ ОН

49. Автореферат бояд дорои сохтори зерин бошад:

- муқова;
- баҳши «Муқаддима (фишурда)»;
- баҳши «Тавсифи умумии таҳқиқот»;
- баҳши «Қисмҳои асосии таҳқиқот (фишурда)»;
- баҳши «Хулоса» ва «Тавсияҳо»;
- баҳши «Рӯйхати адабиёт (маъхазҳо)»;
- феҳристи интишороти муаллиф доир ба мавзуи диссертатсия;
- аннотатсия.

50. Рӯй ва саҳифаи дохилии муқоваи автореферат мутобиқи замимаи 2 ва 3 Дастурамали мазкур барасмият дароварда мешавад. Дар сарсаҳифаи ҳамаи нусхаҳои автореферати диссертатсия, ки барои фиристодан омода шудаанд, аз ҷониби довталаби дараҷаи илмӣ имзо гузошта мешавад.

51. Автореферат бояд муҳтавои диссертатсияро бидуни тафсилоти барзиёд ва иттилооти дар он мавҷуднабуда, фаро гирад. Автореферат бо ҳамон забоне, ки диссертатсия таълиф шудааст, навишта мешавад.

52. Бахшҳои «Тавсифи умумии таҳқиқот», «Хулоса» ва «Тавсияҳо» бояд бахшҳои марбутаи диссертатсияро беихтисор ва иловаҳо тақрор намоянд (барои илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ муҳтавои асосии бандҳои «Хулоса» пешниҳод мегардад).

53. Дар баҳши «Қисмҳои асосии таҳқиқот»-и автореферат бояд пурра, бе тафсилоти барзиёд, муҳтавои бобҳо ва зербобҳои (бахшҳои) диссертатсия ошкор гардида, набояд иттилооти дар диссертатсия мавҷуднабуда, оварда шаванд.

54. Ҳаҷми дастанвиси автореферат бе дарназардошти муқова, ихтисораҳо, рӯйхати адабиёт, феҳристи интишороти муаллиф оид ба мавзуи диссертатсия ва аннотатсия, барои дараҷаи илмии доктори илм ва доктори ҳабилитат 2 ҷузъи муаллифӣ (барои ихтисосҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ 2,5 ҷузъ) ва барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм ва доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос 1 ҷузъи муаллифӣ (барои ихтисосҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ 1,5 ҷузъ) муқаррар карда мешавад. Омода намудани автореферат мутобиқи бандҳои 58 ва 59 Дастурамали

мазкур амалӣ мегардад.

55. Интишороти довталаби дараҷаи илмӣ ҳамаи интишорот оид ба мавзуи диссертатсияро, ки ба талаботи муқарраршуда ҷавобгӯ мебошад, инчунин таҳқиқоте, ки аҳамияти амалии натиҷаҳоро тасдиқ менамоянд, дарбар мегирад. Феҳристи интишороти довталаб бояд ба қоидаҳои батартибдарории рӯйхати адабиёт мутобиқат намояд. Овардани номи интишорот ва насаб, ном ва номи падари ҳамаи ҳаммуаллифон, сарфи назар аз шумораи онҳо, ҳатмӣ мебошад. Феҳрист мутобиқи навъи интишорот (монографияҳо, мақолаҳо, маводди конфронсҳо, фишурдаи маърузаҳо, патентҳо ва ғайра) бо тартиби хронологӣ дар доираи гурӯҳҳо гурӯҳбандӣ карда мешавад.

56. Дар охири автореферат «АННОТАТСИЯ», ки барои интишор ва истифодаи иттилоот оид ба диссертатсия пешбинӣ шудааст, ҷой дода мешавад. Ҳаҷми «АННОТАТСИЯ» набояд аз як саҳифаи ҷопӣ зиёд бошад. «АННОТАТСИЯ» аз сарлавҳа, феҳристи калимаҳои калидӣ ва матн иборат мебошад. Дар сарлавҳа калимаи «АННОТАТСИЯ», насаб, ном, номи падари муаллиф ва номи мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ оварда мешавад. Калимаҳои калидӣ (то 15 калима) оварда шуда, бо ҳарфҳои хурди алифбо дар сатр баъди гузоштани вергул ҷоп карда мешаванд.

57. Матни «АННОТАТСИЯ» бояд мақсади қор, методҳои таҳқиқот ва таҷҳизоти истифодагардида, натиҷаҳои бадастомада ва навғониҳои онҳо, тавсияҳоро оид ба истифода ва соҳаи истифодаи онҳо инъикос намояд. Ҳангоми бозгӯ намудани маводди «АННОТАТСИЯ» бояд аз сохтори синтаксисии ба забони ҳуҷҷатҳои илмӣ ҳосбуда ва истилоҳоти меъёришуда истифода шуда, аз қорбурди ибораҳои душворфаҳми грамматикӣ ва рамзҳои нодиру ғайримаъмул худдорӣ гардад. «АННОТАТСИЯ» бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ оварда мешавад.

58. Автореферат бояд бо таври ҷопӣ дар ҳарду тарафи қоғази сафеди андозаи 145x205 мм (андозаи А-5 ва ҷузъи ҷопии - 60x84 1/16), инчунин андозаи ҳуруфи 10-12 ҷоп карда шавад. Истифодаи қоғази андозаи 145 x 200 мм (андоза ва ҷузъи ҷопии қоғаз ва ҳиссаи андозаи 60x84/16) иҷозат дода мешавад. Автореферати диссертатсияро ҳамчунин дар таҷҳизоти нусхабардорӣ-таксирӣ, ё бо усули ҷопӣ нашр кардан мумкин аст.

59. Ҳангоми ҳуруфҷинии матни автореферат дар компютер ҳуруфи Times New Roman бо шакли оддӣ, андозаи ҳуруфи 10-12 бо фосилаи байнисатрӣ 1 андоза ва бо шакли docx истифода бурда мешавад.

60. Истинодҳо ба сарчашмаҳо дар қавсайни мураббаъ (ё байни ду хати моил) дар матни автореферат оварда мешаванд.

5. ТАЛАБОТ ВА ҚОИДАҲОИ ТАҲИЯИ ДИГАР МАВОДДИ ИЛМӢ

61. **Мақолаи илмӣ** асари мантиқан баанҷомрасида мебошад, ки ба масъалаи мушаххаси доираи проблемаҳои аз ҷониби унвонҷӯи дараҷаи илмӣ дар диссертатсия таҳқиқшаванда, бахшида мешавад. Мақолаи илмӣ натиҷаҳои бештар аҳамиятнокро, ки аз ҷониби унвонҷӯи дараҷаи илмӣ ба даст оварда шуда, бозгӯ ва асосноксозии густурдари тақозо менамоянд, ошкор месозад. Одатан мақолаи илмӣ дар ду шакл барои ҷоп ба редакцияи маҷаллаи илмӣ тақризшаванда пешниҳод карда мешавад: 1) мақолаи илмӣ назариявӣ; 2) мақолаи илмӣ эмпирикӣ.

62. **Мақолаи илмӣ назариявӣ**, ки барои нашр ба маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда пешниҳод мешаванд, бояд дорои сохтори зерин бошад:

62.1. Муқаддима. Муқаддимаи мақолаи илмӣ назариявӣ бояд аз унсурҳои зерин иборат бошад:

Оғоз. Дар ин қисми муқаддима муҳимияти омӯзиши мавзӯи нишон дода мешавад. Аз рӯи ҳаҷм 1-2 сарҳат ё 1-2 саҳифа. Ҳаҷми ин қисм аз мураккабии масъалаи таҳқиқшаванда вобастагӣ дорад.

Тавсифи муҳтасари омӯзиши масъала дар илм ва асоснок намудани зарурати омӯзиши мавзӯи. Ишора намудан ба адабиёти илмӣ, ки дар онҳо паҳлуҳои гуногуни масъалаи мазкур баррасӣ шудаанд. Ин қисмро ҳатто асосҳои назариявӣ таҳқиқот низ номидан мумкин аст. Яъне, методология, концепсия ва назарияҳои ёдоварӣ мешаванд, ки муаллиф ба онҳо таъя намудааст.

Мақсади таҳқиқот. Дар баробари мақсади таҳқиқот инчунин фарзияи таҳқиқот низ пешниҳод карда мешавад. Баъзан вақт барои мушаххастар шудани сохтори мақола саволҳои таҳқиқотӣ низ мегузоранд. Зарурати омӯзиши мавзӯи замоне асоснок мегардад, ки агар дар омӯзиши мавзӯи холигии илмӣ мавҷуд бошад.

Методҳои таҳқиқот. Дар ин қисми муқаддима методҳои умумии илмӣ ёдоварӣ намешаванд, баръакс агар муаллиф таҳқиқоти худро бо методи мушаххаси худ анҷом дода бошад, онро метавонад тасвир ва тавсиф намояд (унсури тавсиявӣ).

62.2. Қисми асосӣ (метавонад зермавзӯҳои худро дошта бошад, яъне аз масъалаҳои таркибии мавзӯи вобаста аст). Қисми асосии мақолаи илмӣ назариявӣ бояд аз унсурҳои зерин иборат бошад:

Таҳлил ва тавсифи адабиёти илмӣ. Тавсифи адабиёт ё ин ки тавсифи масъалаҳои ҷудогона бояд хронологияи мантиқӣ дошта, меъёрҳои интиҳоби адабиёт ёдовар гардад. Зимнан, нишон додани муаллифони асосӣ ё методикаи интиҳоби адабиёт мувофиқи мақсад аст.

Муҳокимаронӣ. Дар ин қисм натиҷаҳои таҳқиқот бояд шарҳ дода шаванд. Бояд нишон дода шавад, ки мақсади таҳқиқот амалӣ шуд ё нашуд, фарзияи таҳқиқот дуруст аст ё нодуруст.

Махдудиятҳои таҳқиқот. Нишон дода мешавад, ки дар раванди таҳқиқот чи мушкилиҳое мавҷуд буданд ва бо кадом сабабҳо муаллиф натавонист корҳои дигарро анҷом диҳад (унсури тавсиявӣ).

62.3. Хулоса. Хулоса аз рӯйи ҳаҷми худ аз 1 то 2 саҳифаро ташкил медиҳад. Дар хулоса натиҷаҳои таҳқиқот ба таври мухтасар баён карда мешаванд ва аҳамияти он барои рушди илм баён мегарданд. Дар хулоса муаллиф метавонад таҳқиқоти минбаъдаи масъаларо низ нишон диҳад. Яъне барои омӯзиши масъала боз кадом корҳоро анҷом додан мумкин аст. Хонанда аз хулосаи мақола бояд муайян карда тавонад, ки мақсади таҳқиқот амалӣ шудааст ё не, фарзияи таҳқиқот дуруст аст ё не (унсури ҳатмӣ).

62.4. Рӯйхати адабиёти истифодашуда.

63. **Мақолаи илмӣ эмпирикӣ**, ки барои нашр ба маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда пешниҳод мешаванд, бояд дорои сохтори зерин бошад:

63.1. Муқаддима. Муқаддимаи мақолаи илмӣ эмпирикӣ бояд аз унсурҳои зерин иборат бошад:

Оғози муқаддима – тавсифи умумии муҳимияти мавзӯ, мубрамияти омӯзиши он. Ин қисми муқаддима вобаста ба мураккабии мавзӯ аз 2-3 сарҳат сар карда то 2-3 саҳифа таҳия карда шавад. Дар ин ҷо зарурати омӯзиши мавзӯ асоснок гардида, тавсифи адабиёти илмӣ тақозо мешавад (унсури ҳатмӣ).

Тавсифи умумии инъикоси масъала дар илм, яъне ишора намудан ва ёдоварӣ кардани муаллифоне, ки дар атрофи ин масъала таҳқиқот анҷом додаанд. Инчунин ёдоварии мафҳумҳо, консепсияҳо ва методҳои муаллифони дигар (унсури ҳатмӣ).

Мақсади таҳқиқот. Мақсади таҳқиқот бо мубрамияти мавзӯ бояд алоқамандӣ дошта бошад ва пурра намудани ҳолигии илмиро инъикос кунад. Дар ин ҷо фарзияи таҳқиқот низ метавонад нишон дода шавад. Баъди мақсади таҳқиқот инчунин саволҳои таҳқиқотӣ низ гузоштан мумкин аст (унсури ҳатмӣ).

63.2. Методҳо ва методология. Ин қисми мақола бояд унсурҳои зеринро дошта бошад:

Методҳо. Ин ҷо методҳои умумии илмӣ ёдоварӣ намешаванд. Истифодаи методҳои мушаххаси илмӣ иҷозат дода мешавад. Аммо дар аксар мавридҳои методи шахсии муаллиф, ки барои дарки таҳқиқоти ӯ зарур аст, нишон дода мешавад (методҳо, марҳилаҳои таҳқиқот, меъёрҳои таҳқиқот ва ғ.) (унсури ҳатмӣ).

Мавод. Мавҷудияти ин қисм аз методи таҳқиқотӣ вобастааст. Агар дар раванди таҳқиқот маводди мушаххас истифода шуда бошанд, номгӯйи онҳо ёдоварӣ мешаванд ва тавсиф карда мешаванд. Бояд сохтори мавод ва

меъёрҳои интиҳоби мавод нишон дода шаванд (саволномаҳо, сарчашмаҳои гуногун ва ғ.).

Иштирокчиён. Мавҷудияти ин қисм аз методи таҳқиқотӣ вобастааст. Масалан, агар саволномаҳо ва пурсишномаҳо гузаронида шуда бошад (таҳқиқоти сотсиологӣ), бояд иштирокчиён номбар гарданд. Масалан, аз рӯйи синну сол, ҷинс, мавқеи иҷтимоӣ ва ғ.

Тартиби гузаронидани таҳқиқот. Дар ин қисми мақола нишон дода мешавад, ки бо истифодаи методҳо ва маводди дар боло номбаргардида таҳқиқот чи гуна гузаронида шудааст. Тартиби гузаронидани таҳқиқот тавре нишон дода мешавад, ки онро дигарон низ анҷом дода тавонанд (унсури ҳатмӣ).

63.3. Натиҷаҳои таҳқиқот. Дар ин қисми таҳқиқот натиҷаҳои асосии таҳқиқот бе шарҳу тафсири иловагӣ нишон дода мешавад. Ҳамаи шарҳу тафсириҳо дар қисми «Муҳокимаронӣ» нишон дода мешаванд. Дар ин қисми таҳқиқот тартиб додани ҷадвалҳо ва нақшаҳо хеле мувофиқ аст. Ҳатто натиҷаҳои таҳқиқотро ба зергурӯҳҳо бо нишон додани зермавзӯҳо низ таҳия намудан мумкин аст (унсури ҳатмӣ).

63.4. Муҳокимаи натиҷаҳои таҳқиқот. Ин қисми мақолаи илмӣ эмпирикӣ бояд унсурҳои зеринро дошта бошад:

Муҳокимаи натиҷаҳои таҳқиқот. Бояд натиҷаҳои таҳқиқот шарҳу тавзеҳ дода шаванд. Ба воситаи таҳлили натиҷаҳои таҳқиқот нишон дода мешавад, ки мақсади таҳқиқот амалӣ шуд ё нашуд, фарзияи таҳқиқот то кадом андоза дуруст баромад, инчунин нишон дода мешавад, ки натиҷаҳои таҳқиқот бо таҳқиқоти олимони дигар чи робита дорад (унсури ҳатмӣ).

Маҳдудиятҳои таҳқиқот. Дар ин қисми мақола нишон дода мешавад, ки дар раванди таҳқиқот кадом норасоӣҳо мавҷуд буд (масалан, мавҷуд набудани мавод, муҳлати нокифоя барои таҳқиқот ва ғайраҳо) (унсури тавсиявӣ).

Саҳми муаллиф дар омӯзиши мавзӯ. Саҳми муаллиф ва ё таҳқиқоти анҷомдодашуда дар рушди илм нишон дода мешавад. Ҳаҷми он аз 1-2 ҷумла то 1-2 сарҳат бояд бошад. Натиҷаҳои таҳқиқот ҳамчун саҳми муаллиф дар омӯзиши масъала ба таври мухтасар номбар карда мешаванд. Ин қисми таҳқиқотро дар шакли навоари илмӣ таҳия намудан мумкин аст (унсури ҳатмӣ).

63.5. Хулоса. Хулоса аз рӯйи ҳаҷми худ аз 1 то 2 саҳифаро ташкил медиҳад. Дар хулоса натиҷаҳои таҳқиқот ба таври мухтасар ва аҳамияти он барои рушди илм баён мегарданд. Дар хулоса муаллиф метавонад таҳқиқоти минбаъдаи масъаларо низ нишон диҳад. Яъне барои омӯзиши масъала боз кадом корҳоро анҷом додан мумкин аст. Хонанда аз хулосаи мақола бояд муайян карда тавонад, ки мақсади таҳқиқот амалӣ шудааст ё не, фарзияи таҳқиқот дуруст аст ё не (унсури ҳатмӣ).

63.6. Рӯйхати адабиёти истифодашуда.

64. Ҳам барои мақолаҳои илмӣ назариявӣ ва ҳам барои мақолаҳои илмӣ эмпирикӣ илова бар матн мақола бо се забон (тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ) маълумотҳои зерин таҳия карда мешавад:

64.1. Номи мақола. Номи мақола бо мазмуни дохилии мақола бояд мувофиқат намояд.

64.2. Аффилятсия (маълумоти муфассал дар бораи муаллиф: насаб, ном, номи падари муаллиф, унвонҷӯии кафедра ё шуъба (агар унвонҷӯ бошад), доктор PhD кафедра ё шуъба (агар докторанти PhD бошад), докторанти кафедра ё шуъба (агар докторанти анъанавӣ бошад), ҷойи кори асосӣ, вазифаи ишғолнамуда (барои онҳое, ки унвонҷӯ, докторанти PhD ё докторанти анъанавӣ нестанд), суроғаи ҷойи қор, телефон, почтаи электронӣ).

64.3. Аннотатсия (фишурдаи мақола). Дар охири мақола «Аннотатсия», ки барои интишор ва истифодаи иттилоот оид ба мақола пешбинӣ шудааст, ҷой дода мешавад. Ҳаҷми «Аннотатсия» набояд аз 150 калима зиёд бошад. Аннотатсия аз сарлавҳа, феҳристи калимаҳои калидӣ ва матн иборат мебошад. Дар сарлавҳаи калимаи «Аннотатсия» насаб, ном ва номи падари муаллиф ва номи мақола оварда мешавад. Калимаҳои калидӣ (то 15 калима) оварда шуда, бо ҳарфҳои хурди алифбо дар сатр баъди гузоштани вергул ҷоп карда мешавад. Матн «Аннотатсия» бояд мақсад, методҳои таҳқиқот ва таҷҳизоти истифодагардида, натиҷаҳои бадастомада ва навгонии онҳо, тавсияҳоро оид ба истифода ва соҳаи истифодаи онҳо инъикос намояд. Ҳангоми бозгӯ намудани маводди «Аннотатсия» бояд сохтори синтаксисии бо забони ҳуҷҷатҳои илмӣ хосбуда ва истилоҳоти меъёршуда истифода шуда, аз қорбурди ибораҳои душворфаҳми грамматикӣ ва рамзҳои нодиру ғайримаълум худдорӣ гардад. «Аннотатсия» бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ оварда мешавад.

64.4. То 7 калимаҳои калидӣ оварда шуда, бо ҳарфҳои хурди алифбо дар сатр баъди гузоштани вергул ҷоп оварда мешаванд.

65. Мақола бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ё англисӣ бо истифодаи барномаи MS Word (хуруфи Times New Roman, тоҷ, андозаи хуруф – 14, фосила – 1,5) хуруфчинӣ шуда, дар 2 нусхаи ҷопии як тарафи қоғази формати А4 бо нусхаи ҳатмӣи электронии мақола ба маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда пешниҳод карда мешавад. Ҳошияи стандартӣ, рақамгузори иқтибосҳо дар матн мақола тибқи тартиби иқтибосоварӣ, сарчашмаҳои иқтибосшаванда дар охири мақола оварда мешаванд.

66. Маводди тасвирӣ (суратҳо, расмҳо, нақшаҳо, диаграммаҳо) бояд равшану возеҳ бошанд ва мутобиқи тартиби иқтибосоварӣ дар матн шуморабандӣ карда шаванд. Диаграммаҳо дар намуди расм дар матн ва ҳам дар нусхаи электронӣ бо файлҳои алоҳида дар формати Microsoft Office Excel бояд пешниҳод карда шаванд.

67. Монография илмӣ – кори илмию таҳқиқотиест, ки мавзуи он чамъбасти комили маводди назариявӣ оид ба проблема ё мавзуи илмӣ ҳамроҳ бо таҳлили интиқодии он, ташхиси аҳаммият ва пешниҳоди тасвидаи концепсияҳои нави илмӣ мебошад. Монография авлавияти илмиро муайян намуда, чомеаро бо иттилооти аввалияи илмӣ таъмин мекунад ва барои равшанӣ андохтан ба муҳтаво ва натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ хизмат мерасонад.

68. Ба монографияи илмӣ ягонагии муҳтаво хос буда, оид ба саҳми илмии муаллиф дар илм шаҳодат медиҳад ва ҳамчун кори илмии таҳассусӣ баррасӣ мегардад. Монография воситаи шарҳу тафсири муҳтавои диссертатсия ва яке аз интишороти асосӣ аз рӯи мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ мебошад.

69. Ба монография талаботи зерин пешбинӣ мегардад:

- ҳаҷми монография барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илм ва доктори ҳабилитат барои илмҳои табиӣ-математикӣ, техникӣ, тиббӣ, фарматсевтӣ, биологию байторӣ ва аграрӣ на камтар аз 10 ҷузъи муаллифӣ ва барои илмҳои чамъиятӣ-гуманитарӣ на камтар аз 15 ҷузъи муаллифиро бояд ташкил диҳад;

- мавҷуд будани тақризҳои се нафар доктори илм ё доктори ҳабилитат аз рӯи ихтисоси дахлдор;

- мавҷуд будани тавсияномаи шурои олимони (илмӣ)-и муассисаи илмӣ ё муассисаи таҳсилоти олии касбӣ;

- адади нашр на камтар аз 100 нусха;

- мавҷуд будани рақами стандарти байналмилалӣ ISBN.

6. МУҚАРРАТОИ ХОТИМАВӢ

70. Қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2022, №3 «Дар бораи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия» аз эътибор соқит доништа шавад.

Замимаи 1
ба Дастурамал оид ба тартиби
барасмиятдарории диссертатсия,
автореферати диссертатсия
ва дигар маводди илмӣ

Сарсаҳифаи диссертатсия (намуна)

_____ (номи муассисаи илмӣ, таҳсилоти олии касбӣ ё
муассисаи таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии таълимӣ, ки дар он ҷо
диссертатсия иҷро шудааст)

Бо ҳукуқи дастнавис ВБД _____ (шохиси УҚД дар мавриде, ки
агар диссертатсия ба забони русӣ бошад)

(насаб, ном, номи падари (агар бошад) довталаби дараҷаи илмӣ)

(номи диссертатсия)
Диссертатсия
барои дарёфти дараҷаи илмии
доктори фалсафа(PhD) - доктор аз рӯйи
ихтисос (доктори ҳабилитат,
номзад (доктор))-и илмҳои

(соҳаи илм)
аз рӯйи ихтисоси _____

Рохбари илмӣ (мушовири илмӣ)

(дараҷаи илмӣ, унвони илмӣ)

(насаб, сарҳарфи ном ва номи падари рохбар (мушовир) - и илмӣ)

(макон ва соли
таълифи диссертатсия)

Замимаи 2
ба Дастурамал оид ба тартиби
барасмиятдарории диссертатсия,
автореферати диссертатсия
ва дигар маводди илмӣ

Сарсаҳифаи автореферат (намуна)

_____ (номи муассисаи илмӣ, таҳсилоти олии касбӣ ё муассисаи
таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии таълимӣ, ки дар он ҷо
диссертатсия иҷро шудааст)

Бо ҳуқуқи дастнавис ВБД _____ (шохиси УҚД дар мавриде, ки
агар диссертатсия ба забони русӣ бошад)

_____ (насаб, ном, номи падари (агар бошад) довталаби дараҷаи
илмӣ)

_____ (номи диссертатсия)

Автореферати диссертатсия
барои дарёфти дараҷаи илмии
доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯйи
ихтисос (доктори ҳабилитат,
номзад (доктор))-и илмҳои

(соҳаи илм) аз рӯйи ихтисоси _____

(макон ва соли таълифи автореферат)

Замимаи 3
ба Дастурамал оид ба тартиби
барасмиятдарории диссертатсия,
автореферати диссертатсия
ва дигар маводди илмӣ

Диссертатсия дар _____ иҷро шудааст (номи
муассисаи илмӣ, таҳсилоти олии касбӣ ё муассисаи таҳсилоти касбии баъд аз
муассисаи олии таълимӣ, ки дар он ҷо
диссертатсия иҷро шудааст)

Роҳбари илмӣ (мушовири илмӣ) _____
(насаб, ном, номи падар
(агар бошад), дараҷаи илмӣ,
унвони илмӣ, вазифа, номи
воҳиди сохтории муассисае, ки
дар он ҷо роҳбари илмӣ
(мушовири илмӣ) кор мекунад)

Муқарризони расмӣ: _____
(насаб, ном, номи падар
(агар бошад), дараҷаи илмӣ,
унвони илмӣ, вазифа, номи
воҳиди сохтории муассисае, ки
дар он ҷо муқарризони расмӣ кор
мекунад)

Муассисаи пешбар _____
(номи муассиса)

Ҳимояи диссертатсия санаи «___» _____ соли 202___ дар
маҷлиси шурои диссертатсионии БД.КOA-0___ назди _____
(номи муассисаи илмӣ, таҳсилоти олии касбӣ ё муассисаи таҳсилоти касбии
баъд аз муассисаи олии таълимӣ, ки дар назди он шурои диссертатсионӣ таъсис
дода шудааст)

_____ баргузор мегардад.
(суроға, e-mail, телефони котиби илмӣ)

Бо диссертатсия дар китобхонаи _____ (номи
муассисаи илмӣ, таҳсилоти олии касбӣ ё муассисаи таҳсилоти касбии баъд аз
муассисаи олии таълимӣ, ки дар назди он шурои диссертатсионӣ таъсис дода
шудааст)

_____ шинос шудан мумкин аст.

Автореферат _____ фиристода шудааст.
(сана)

Котиби илмӣ шурои
диссертатсионӣ _____ (имзо) _____ .(сарҳарфи насабу ном)

СОҲТОРИ ДИССЕРТАТСИЯ

барои самти илмҳои табиӣ-математикӣ, техникӣ, тиббӣ, фарматсевтӣ,
биологӣ, байторӣ ва аграрӣ

Сарсаҳифа.....

Мундариҷа.....

Номгӯи ихтисораҳо, аломатҳои шартӣ (агар дар диссертатсия мавҷуд бошад)

Муқаддима.....

- мубрамии мавзуи таҳқиқот;
- дараҷаи коркарди илмии проблемаи мавриди омӯзиш;
- робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо), мавзӯҳои илмӣ;

Тавсифи умумии таҳқиқот:

- мақсади таҳқиқот;
- вазифаҳои таҳқиқот;
- объекти таҳқиқот;
- мавзуи (предмет) таҳқиқот;
- наwgонии илмии таҳқиқот;
- аҳамияти назариявӣ ва илмию амалии таҳқиқот;
- нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда;
- дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо;
- мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ (бо шарҳ ва соҳаи таҳқиқот);
- саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот;
- тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия (гузориши нуктаҳои асосии диссертатсия дар конференсияҳо, маҷлисҳо, семинарҳо, ҳангоми хондани маърузаҳо дар муассисаҳои таълимӣ);
- интишорот аз рӯи мавзуи диссертатсия;
- сохтор ва ҳаҷми диссертатсия.

БОБИ 1. Шарҳи адабиёт (*таҳлили адабиёти омӯхташуда ва андешаю ақидаҳои назариявӣ, асосҳои назариявӣю методологии таҳқиқот, баён ва таҳлили масъалаҳои ҷойдошта, чӣ гуна натиҷаҳо ба даст оварда шудаанд, кадом масъалаҳо ҳал нашудаанд, нишон додани мавқеи таҳқиқот дар заминаи умумии таҳқиқи мавзӯ, асоснок кардани самти таҳқиқот бо сатҳи мавҷудаи рушди он, собит намудани аҳаммият ва мубрамии вазифаҳои ба миён гузошташуда ва ғ.*)

БОБИ 2. Мавод ва методҳои таҳқиқот.....

БОБИ 3 ва ғайра. Натиҷаҳои аз таҳқиқот бадастовардашуда.....

БОБИ Баррасии натиҷаҳои таҳқиқот.....

Хулосаҳо.....

Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот.....

Рӯйхати адабиёт.....

Интишорот аз рӯи мавзуи диссертатсия.....

Замимаҳо.....

СОХТОРИ ДИССЕРТАТСИЯ барои самти илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ

Сарсаҳифа.....

Мундариҷа.....

Номгуи ихтисораҳо ва (ё) аломатҳои шартӣ.....

Муқаддима:

- мубрамии мавзӯи таҳқиқот;
- дараҷаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ;
- робитаи таҳқиқот бо барномаҳо ва ё мавзӯҳои илмӣ;

Тавсифи умумии таҳқиқот:

- мақсади таҳқиқот;
- вазифаҳои таҳқиқот;
- объекти таҳқиқот;
- мавзӯи (предмет) таҳқиқот;
- фарзияи таҳқиқот;*;
- марҳила, макон ва давраи таҳқиқот (доираи таърихии таҳқиқот)**;
- асосҳои назариявии таҳқиқот;
- асосҳои методологии таҳқиқот;***;
- сарчашмаи маълумот;****;
- заминаҳои эмпирикӣ;*****;
- пойгоҳи таҳқиқот;*****;
- навгонии илмӣ таҳқиқот;
- нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда;
- аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот;
- дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот;*****;
- мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ;
- саҳми шахсии доктараи дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот;
- тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия;*****;
- интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия;
- сохтор ва ҳаҷми диссертатсия.

БОБИ 1.

БОБИ 2.

БОБИ 3 ва ғайра.

Хулосаҳо.....

Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот.....

Рӯйхати адабиёт.....

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия.....

* Барои самти илмҳои педагогӣ, сиёсатшиносӣ, психологӣ ва иқтисодӣ

** Барои самти илмҳои ҳуқуқшиносӣ, сотсиологӣ, таърих, фалсафа ва санъат

*** Барои самти илмҳои ҳуқуқшиносӣ, сотсиологӣ ва фалсафа

**** Барои самти илмҳои педагогӣ ва иқтисодӣ

***** Барои самти илмҳои ҳуқуқшиносӣ, педагогӣ, фалсафа ва санъат

***** Барои самти илмҳои иқтисодӣ, педагогӣ, филологӣ, фалсафа ва санъат

***** Вобаста ба соҳаи таҳқиқот

***** Гузориши нуктаҳои асосии диссертатсия дар конференсияҳо, маҷлисҳо, семинарҳо, ҳангоми хондани маърузаҳо дар муассисаҳои таълимӣ